

Teema 5: MEEDIAKIRJAOSKUS

Tänapäeva massimeedia mängib olulist rolli ühiskonnas kehtivate stereotüüpide ning eelarvamuste loomisel inimeste hoiakute ning käitumise kujundamise kaudu. Vastavalt 2017. a. Euroopa Komisjoni poolt loodud meediakirjaoskuse ekspertrühmale "...on meediakirjaoskus üldmõiste, mis sisaldab tehnilisi, kognitiivseid, sotsiaalseid, loomealaseid ning kodunikuvõimekusi, mis tagavad kodanikele ligipääsu meediale ning annavad võimaluse seda mõjutada ja kriitiliselt mõista. Siinkohal mõeldakse igasugust meediat, mida edastatakse erinevate teabekanalite kaudu (traditsioonilisi, internet, sotsiaalmeedia) ning mis on suunatud erinevatele vanustele. Meediakirjaoskuse tähendus varieerub riigi- ja sidusrühmiti ning on dünaamiline kontspetsioon, mis areneb koos tehnoloogia- ja ühiskonnaga. Samal ajal on kõigi definitsioonide võtmepunktiks tarbija kriitilisi mõtlemise arendamine". (Allikas: (E02541), CNECT- DG Communications Networks, Content and Technology).

Antud tööriistakasti osa kutsub noori arendama oma meediakirjaoskust ning olema paremad meediasõnumite tõlgendajad. Osaledes mitmesugustes tegevustes areneb õpilaste reaalsustaju ning muutub nende maailma nägemise viis. Õpitakse meediasõnumite "kokku-lahtipanemist" ning jutustusoskusi.

Lood on tõhusaks hariduslikuks vahendiks ning just selle tõttu on käesoleva projekti fookuseks kultuuride- ning rahvusvahelisi suhteid mõjutav võtmeküsimus: sotsiaalsete representatsioonide kujunemine ehk teisisõnu kuidas erinevad inimgrupid tajuvaid teisi ning kuidas omakorda tajutakse neid. Uued meedia vormid loovad uusi viise lugude salvestamiseks, edastamiseks ning tarbimiseks ning seeläbi ka säästva arengut puudutavate küsimuste mõistmiseks.

Vaadeldes erinevate olukordade kajastamist eri riikides ja kontinentidel soodustame kriitilise mõtlemise arendamist ja omaksvõtmist ning analüütilisi pädevusi. Järgmisel lehel leiate lugude loomise tsükli. Selle analüüsimine võib tulla kasuks tegevuste sobitamisel enda vajadustele.

SAMM 4

Kui hästi kirjeldab lugu fotol toimuvat?

Aruta: foto tähtsust; seost jätkusuutliku elamisega;

Reflekteeri protsessi üle mille tegid läbi esimeses, teises ja kolmandas sammus.

Hinda protsessi mõju endale. Kas see on muutnud sinu mõtlemisviisi? Kas sa arvad, et see mõjutab sinu edaspidist käitumist/otsuseid?

REFLEKTEERI JA HINDA

JAGA LUGU

SAMM 1

Vaata mis on pildi juures tähtsat.

Kes tegi selle foto ja miks tegi seda jut nii? Keda on fotol kujutatud?

Mida foto näitab? Milline on selle foto emotsionaalne mõju? Kuidas see mõjutab sinu suhtumist teemasse?

Kus on foto tehtud?

VAATLE PILTI TERVIKUNA

JAGA LUGU

SAMM 3

Kasutage formaalseid ja mitteformaalseid viise loo jagamiseks.

Jagage lugu kellegi teisega.

Jutustage lugu klassile.

Avaldage lugu artiklina ajalehes või uudiskirjas.

Salvestage oma lugu ja jagage see heli- või videosalvestusena.

SAMM 2

Pane foto sisu loona kirja.

Kirjuta lugu, mis seostuks vastutustundliku ja jätkusuutliku elamisega kasutades eelmise sammu käigus saadud informatsiooni.

Struktureerige oma lugu nt on selge alguse- (elas kord...) ja lõpuga (... ja nad elasid kaua ja õnnelikult, või mitte!).

Ülesanne 5a. „Kelle lugu see on?“

Iga õpilane kirjeldab fotol olevaid vastutustundliku elamise tunnuseid. Seejärel võrdlevad kõik õpilased omavahel fotosid ja oma kirjeldusi.

Säästva arengu pädevused

Süsteemse mõtlemise pädevus;
ettenägemise pädevus;
kriitilise mõtlemise pädevus;
eneseteadlikkuse pädevus.

Õppeained

Võõrkeeled;
emakeel.

Näpunäited ja soovitused

Õpilased võivad kasutada “Vastutustundliku Jätkusuutliku Elamise kaarte”. Ülesannet võib läbi viia kahestes või kolmestest gruppides.

Vajalikud abivahendid

Fotod – igale õpilasele üks (Lisa 9);
pliiatsid ja paber;
kleepkumm;
Vastutustundliku ja Jätkusuutliku Elamise kaardid (Lisa 8).

JUHISED: ülesanne viiakse läbi kahes etapis.

Esimene etapp:

- Näidake õpilastele ühte fotot ning paluge neil kirjeldada seda, mis seondub vastutustundliku ja jätkusuutliku elustiiliga. See aitab kaasa järgmise punkti harjutamisele.
- Jagage fotod (pilt alla) igale õpilasele. Paluge neil oma fotot teistele mitte näidata.
- Andke igale õpilasele paber ja pliiats. Paluge kõigil järgmise viie minuti jooksul koostada vastutustundliku ja jätkusuutliku elamisega seotud "lugu" oma foto põhjal kasutades võimalikult palju lauseid.
- Korjake kokku kõik fotod ja paberid.

Teine etapp:

- Kinnitage fotod kleepkummiga tahvlile. Nummerdage iga foto.
- Selgitage klassile, et kirjutatud lood loetakse ette suvalises järjekorras. Seejärel paluge õpilastel loo põhjal ära arvata mis fotoga tegemist on. Samal ajal kirjutage õpilaste valikud paberilehele.
- Kui kõik lood on ette loetud ning sobitatud vastava fotoga vaadake üle õpilaste vastused.

Arutage fotosid, nende põhjal kirjutatud lugusid ning õigete vastuste arvu. Milliseid pilte oli kõige raskem kirjeldada/ära arvata?

Küsimused:

- *Mida õppisid sellest kogemusest?*
- *Kas see tegevus tõstis sinu teadlikkust vastutustundlikust ja jätkusuutlikust elamisest? Kuidas?*
- *Mõne nädala möödudes kutsuge õpilased arutama ja reflekteerima küsimusel:*
- *Kas see tegevus ärgitas sind mingiteks muudatusteks? Kui jah, siis millisteks?*

Ülesanne **5b.** „Argielu eseme varjatud lugu“

Õpilased jagunevad rühmadesse ja otsivad informatsiooni igapäevaelus kasutatavate toodete kohta. Seejärel jagavad nad leitud informatsiooni tootest jätkusuutlikuse kontekstis ning toote päritolust.

Säästva arengu pädevused

Süsteemse mõtlemise pädevus;
kriitilise mõtlemise pädevus;
integreeritud probleemide lahendamise pädevus.

Õppeained

Võõrkeeled;
emakeel;
geograafia.

Näpunäited ja soovitus

Küsimused võivad olla valitud/kirja pandud vastavalt õpilaste võimete- ja huvidele.

Vanemate ja võimekamate õpilaste puhul võivad esemed/tooted võivad olla keerulisemad nt erinevatest materjalidest ja kohtades valmistatud esemed (nt nutitelefon, röster).

Vajalikud abivahendid

Õpilastele tuttavad esemed/tooted (nt šokolaad, mobiiltelefon, jalatsid);

Igat eset puudutavad küsimused;

pastapliiatsid;

maailmakaart või gloobus (on soovitatav).

JUHISED: klassiruum peaks olema kohandatud rühmatööks ning õpilastel peab olema ligipääs internetile. Õpetaja valib välja esemed iga grupi jaoks ning valmistab ette küsimused ja muud vajalikud materjalid. Jagage õpilased rühmadesse nelja või viie kaupa.

Andke igale rühmale ese/toode ning küsimuste loetelu. Paluge igal rühmal vaadata eset/toodet ning leida vastused küsimustele. Õpilased võivad teha ajurünnaku küsimustele vastamiseks või otsida neid internetis. Kõik vastused peaksid olema kirjutatud töölehele.

Paluge õpilastel näidata üksteisele oma töölehti ning jagada leitud informatsiooni. Iga rühm leiab oma eseme/toote päritolukoha maailmakaardilt või gloobuselt.

Küsimuste pank

- o Kus on antud ese/toode valmistatud?
- o Millisest materjalist eset/toodet valmistatakse?
- o Kas eseme/toote valmistamine saastab keskkonda?
- o Kust pärinevad eseme/toote valmistamiseks kasutatavad materjalid?
- o Kas materjale on mingil viisil töödeldud? Kuidas?
- o Kuidas transporditi eset/toodet sihtkohta?
- o Kas eset/toodet võib kasutada mitmel erineval viisil? Kas seda saab kasutada rohkem kui üks kord?
- o Mis juhtub eseme/tootega kui seda enam ei kasutata?
- o Kas seda saab mingil moel taaskasutada? (ümber kujundada, parandada vms)
- o Kas ese/toode on pigem igapäevaselt kasutatav või luksustoode?
- o Kellel on sellest esemest/tootest kasu?
- o Kas eseme/toote ära viskamisega kaasneb oht keskkonnale?
- o Kas selle eseme/toote valmistajaid koheldakse ausalt? Kas neid ohustavad mingid riskitegurid?

Küsimused:

- Mida oled sellest kogemusest õppinud?
- Kas see tegevus tõstis sinu teadlikkust vastutustundlikust ja jätkusuutlikust elamisest? Kuidas?
- Mõne nädala möödudes kutsuge õpilased arutama ja reflekteerima küsimusel:
- Kas see tegevus ärgitas mingiteks muudatusteks? Kui jah, siis millisteks?

MAAILMAKAART

Ülesanne 5c. „Esilehe uudislugu“

Õpilased kirjutavad fotode abil ajalehtede artikleid eesmärgiga tõsta teadlikkust vastutustundliku ja jätkusuutliku elamise ühest tahust. Parim artikkel valitakse ajalehe esilehele.

 Säästva arengu pädevused	Normatiivsuse pädevus; strateegilisuse pädevus; koostöö tegemise pädevus; integreeritud probleemide lahendamise pädevus.
 Õppeained	Võõrkeeled; emakeel.
 Näpunäited ja soovitused	Võite kasutada Vastutustundliku ja Jätkusuutliku Elamise kaarte (Lisa 8) artiklis kasutatava sõnavara rikastamiseks ning selle kirjutamise lihtsustamiseks.
 Vajalikud abivahendid	Fotod (vähemalt üks igale õpilasele); Pastapliiatsid ja paber või IT vahendid artikli/lühiloo kirjutamiseks; Vastutustundliku ja Jätkusuutliku Elamise kaardid (Lisa 8).

JUHISED: Valmistage klassiruum ette rühmatöök. Asetage fotod lauale või pörandale selliselt, et kõigil õpilastel oleks võimalik neid vaadata enne oma valiku tegemist. Õelge klassile, et neist saavad üheks päevaks ajakirjanikud ning nende ülesandeks on ajalehe vastutustundlikku ning jätkusuutlikku elamist puudutav eriväljaande koostamine.

Paluge igal õpilasel vaadata fotosid ning välja valida see, mille põhjal saaks kõige paremini kirjutada artikli/lühiloo, mis tõstaks lugejate teadlikkust mingist jätkusuutliku ja vastutustundliku elamise tahust. Jagage õpilased neljastesse rühmadesse ja paluge neil näidata üksteisele oma fotosid ning põhjendada oma valikut. Selgitage klassile, et järgmisena peavad rühmad:

- välja valima ühe foto;
- leidma sellele pealkirja;
- kirjutama sellele sobiva artikli/lühiloo.

Artikkel/lühilugu võib tugineda faktidel või olla ilukirjanduslik, kuid igal juhul peab see olema seotud vastutustundliku ja jätkusuutliku elamisega ning tõstma lugejate teadlikkust. Artikli/lühiloo sisuks võib olla muutuste vajalikkuse esiletõstmine, hoiatamine või loodusõnnetusest teatamine.

Kui kõik rühmad on lõpetanud artikli/loo kirjutamise, paluge neil see teistele ette lugeda. Seejärel peavad õpilased otsustama milline artikkel/lühilugu pääseb eriväljaande esilehele.

Paluge õpilastel harjutus lõpuni viia kogudes kõik artiklid kokku paber- või elektroonilisse ajalehte.

Küsimused:

- *Mida sa oled sellest kogemusest õppinud?*
- *Kas see tegevus tõstis sinu teadlikkust vastutustundlikust ja jätkusuutlikust elamisest? Kuidas?*

Mõne nädala möödudes kutsuge õpilased arutama ja reflekteerima küsimusel:

- *Kas see tegevus ärgitab mingiteks muudatusteks? Kui jah, siis millisteks?*

Ülesanne **5d.** „Võtmesõnad“

Etteantud võtmesõnu kasutades korraldavad õpilased ajurünnaku sõnadega seonduvate filminimekirja koostamiseks. Seejärel arutatakse mida võib nendest filmidest õppida seoses säästvat arengut toetava elamisega.

 Säästva arengu pädevused	Normatiivsuse pädevus; eneseteadlikkuse pädevus.
 Õppeained	Võõrkeeled; emakeel; kunstiõpetus.
 Näpunäited ja soovitused	Antud harjutust võib kasutada koos teiste allikatega nt laulud, ajalehed või ajakirjad, raamatud, TV saated, Youtube'i videod. Ülesannet võib teha ka kodutööna ning õpilased võivad nimekirja täiendada internetiallikate abil.
 Vajalikud abivahendid	A4 paberilehed võtmesõnade jaoks; pastapliiatsid ja paber.

SISSEJUHATUS: õpetaja kirjutab võtmesõnad A4 paberitele. Iga võtmesõna peaks olema kirjutatud suurelt tervele lehele.

Võtmesõnade näited: • **Loodus** • **Reostus** • **Vaesus** • **Transport**
• **Kuritegevus** • **Meedia** • **Tarbimine** • **Haigus**

Õpetaja lõikab iga A4 paberi neljaks lihtsa “pusle” valmistamiseks. Kokku peaks pusle tükke olema piisavalt, et iga õpilane saaks ühe.

Paberitükid jaotatakse laiali suvaliselt. Seejärel paluge moodustada meeskonnad, et õpilased saaksid üksteist aidata (võtme)sõna leidmisel.

Seejärel korraldavad meeskonnad ajurünnaku, et leida võimalikult palju võtmesõnaga seotud filme. Julgustage õpilasi jagama võtmesõna seotust filmiga esitades küsimusi nagu näiteks:

- Kas see on filmi põhiteema?
- Kas see on seotud filmi süžee taustalooga?
- Milliseid võtmesõna tahke filmis käsitletakse?
- Kas tänapäeval on seda teemat puudutavad vaated muutunud võrreldes filmis esindatud vaadetega?
- Mida võime nendest filmidest õppida:
  - *Vastutustundliku ja jätkusuutliku elamise kohta?*
  - *Meedia rollist vastutustundlikus ja jätkusuutlikus elamises?*

Iga rühm esitab oma tööd ja mõtteid.

“MEEDIA” võtmesõna filmide näited

Kõik presidendi mehed – ajakirjanikud uurivad Watergate'i skandaali; meedia mängib positiivset rolli;

Saba liputab koera – Mõni aeg enne valimisi otsustab Hollywoodi produtsent ühineda plaaniga kavandada sõda, et kinni mässida presidendi seks skandaali; näide sellest, kuidas kerge on manipuleerida üldsuse arvamusega;

Sotsiaälvõrgustik – meedia on filmi põhiteemaks; lugu tänapäeva kõige populaarsema sotsiaälvõrgustiku loomisest;

Seks ja linn – seriaal ja film New Yorgi ajakirja jaoks artikleid kirjutavast naisest; töö ajalehes ei tundu olevat nii raske ja keeruline;

Tere hommikust Vietnam – lugu Ameerika raadiojuhist Vietnami sõja ajal; tema raadiosaated sisaldavad huumorit ja uudiseid, mida kontrollisid tsensorid.

Küsimused:

- *Mida said uut sellest tegevusest/kogemusest?*
- *Millest tahaksid rohkem teada saada?*
- *Kas tegevuse käigus osutus miski üllatuseks?*

Lisa 8 – ülesanne „Kelle lugu see on?“

VASTUTUSTUNDLIKU JA JÄTKUSUUTLIKU ELAMISE KAARDID

<p>TARBIMINE</p> <p><i>Võtmesõnad</i></p> <table> <tr><td>Vajadused</td><td>Soovid</td></tr> <tr><td>Jätkusuutlik</td><td>Jätkusuutmatu</td></tr> <tr><td>Toit</td><td>Teenused</td></tr> <tr><td>Ressursitõhusus</td><td>Vastutustundlik</td></tr> <tr><td>Tarbija käitumine</td><td>Tervis</td></tr> <tr><td>Minimiseerimine</td><td>Vaegus / Haigus</td></tr> <tr><td>Jäätmed</td><td>Alatoitumus</td></tr> <tr><td>Nälg</td><td>Rasvumine</td></tr> <tr><td>Tootmine</td><td>Realiseerimine</td></tr> <tr><td>Süsiniku jalajälg</td><td>Parandamine</td></tr> <tr><td>Taaskasutus</td><td>Taaskasutus</td></tr> <tr><td>Vähendamine</td><td>Ahnus</td></tr> <tr><td>Tekstiilid</td><td>Tooted</td></tr> <tr><td>Mood</td><td>Disain</td></tr> <tr><td>Energia</td><td>Võlg</td></tr> <tr><td>Vesi</td><td>Reis</td></tr> <tr><td>Aus äri</td><td>Kingitused</td></tr> <tr><td>Kohalik toodang</td><td>Tööhõive</td></tr> </table>	Vajadused	Soovid	Jätkusuutlik	Jätkusuutmatu	Toit	Teenused	Ressursitõhusus	Vastutustundlik	Tarbija käitumine	Tervis	Minimiseerimine	Vaegus / Haigus	Jäätmed	Alatoitumus	Nälg	Rasvumine	Tootmine	Realiseerimine	Süsiniku jalajälg	Parandamine	Taaskasutus	Taaskasutus	Vähendamine	Ahnus	Tekstiilid	Tooted	Mood	Disain	Energia	Võlg	Vesi	Reis	Aus äri	Kingitused	Kohalik toodang	Tööhõive	<p>KOHALIKUD JA GLOBAALSED KOGUKONNAD</p> <p><i>Võtmesõnad</i></p> <table> <tr><td>Sotsiaalne ühik</td><td>Ajalugu</td></tr> <tr><td>Koostoime</td><td>Haridus</td></tr> <tr><td>Kaitse</td><td>Võrdsus</td></tr> <tr><td>Majutus</td><td>Tugi</td></tr> <tr><td>Asula</td><td>Hoone</td></tr> <tr><td>Linn</td><td>Kaubandus</td></tr> <tr><td>Suurlinn</td><td>Perekond</td></tr> <tr><td>Küla</td><td>Kool</td></tr> <tr><td>Slumm</td><td>Majandus</td></tr> <tr><td>Kanaliseatsioon</td><td>Tervis</td></tr> <tr><td>Identiteet</td><td>Moraalsus</td></tr> <tr><td>Kultuur</td><td>Võrgustik</td></tr> <tr><td>Võlg</td><td>Abi</td></tr> <tr><td>Organiseatsioon</td><td>Sotsialiseerimine</td></tr> <tr><td>Põline</td><td>Vaesus</td></tr> <tr><td>Asulaväline</td><td>Linna-</td></tr> <tr><td>Kultuur</td><td>Rass</td></tr> <tr><td>Sugu</td><td>Töötingimused</td></tr> <tr><td>Lapstööjõud</td><td>Vastutustundlikus</td></tr> </table>	Sotsiaalne ühik	Ajalugu	Koostoime	Haridus	Kaitse	Võrdsus	Majutus	Tugi	Asula	Hoone	Linn	Kaubandus	Suurlinn	Perekond	Küla	Kool	Slumm	Majandus	Kanaliseatsioon	Tervis	Identiteet	Moraalsus	Kultuur	Võrgustik	Võlg	Abi	Organiseatsioon	Sotsialiseerimine	Põline	Vaesus	Asulaväline	Linna-	Kultuur	Rass	Sugu	Töötingimused	Lapstööjõud	Vastutustundlikus						
Vajadused	Soovid																																																																																
Jätkusuutlik	Jätkusuutmatu																																																																																
Toit	Teenused																																																																																
Ressursitõhusus	Vastutustundlik																																																																																
Tarbija käitumine	Tervis																																																																																
Minimiseerimine	Vaegus / Haigus																																																																																
Jäätmed	Alatoitumus																																																																																
Nälg	Rasvumine																																																																																
Tootmine	Realiseerimine																																																																																
Süsiniku jalajälg	Parandamine																																																																																
Taaskasutus	Taaskasutus																																																																																
Vähendamine	Ahnus																																																																																
Tekstiilid	Tooted																																																																																
Mood	Disain																																																																																
Energia	Võlg																																																																																
Vesi	Reis																																																																																
Aus äri	Kingitused																																																																																
Kohalik toodang	Tööhõive																																																																																
Sotsiaalne ühik	Ajalugu																																																																																
Koostoime	Haridus																																																																																
Kaitse	Võrdsus																																																																																
Majutus	Tugi																																																																																
Asula	Hoone																																																																																
Linn	Kaubandus																																																																																
Suurlinn	Perekond																																																																																
Küla	Kool																																																																																
Slumm	Majandus																																																																																
Kanaliseatsioon	Tervis																																																																																
Identiteet	Moraalsus																																																																																
Kultuur	Võrgustik																																																																																
Võlg	Abi																																																																																
Organiseatsioon	Sotsialiseerimine																																																																																
Põline	Vaesus																																																																																
Asulaväline	Linna-																																																																																
Kultuur	Rass																																																																																
Sugu	Töötingimused																																																																																
Lapstööjõud	Vastutustundlikus																																																																																
<p>BIOLOOGILINE MITMEKESISUS</p> <p><i>Võtmesõnad</i></p> <table> <tr><td>Keskkond</td><td>Ökosüsteem</td></tr> <tr><td>Jätkusuutlik</td><td>Degradeerumine</td></tr> <tr><td>Saastumine</td><td>Lagunemine</td></tr> <tr><td>Elutsüklid</td><td>Võistlus</td></tr> <tr><td>Kavalus</td><td>Taimestik</td></tr> <tr><td>Liik</td><td>Põline</td></tr> <tr><td>Kaitseala</td><td>Vaba aeg</td></tr> <tr><td>Kaitse</td><td>Elupaik</td></tr> <tr><td>Vastastikusus</td><td>Ärakasutamine</td></tr> <tr><td>Määrus</td><td>Tasakaal</td></tr> <tr><td>Loomad</td><td>Väljasurnud</td></tr> <tr><td>Taimed</td><td>Rahvastik</td></tr> <tr><td>Geenid</td><td>Maastik</td></tr> <tr><td>Paljunema</td><td>Sissetungivad liigid</td></tr> <tr><td>Häving</td><td>Inimmõju</td></tr> <tr><td>Arenema</td><td>Kaitstud liigid</td></tr> <tr><td>Rekultiveerimine</td><td>Kliimamuutus</td></tr> <tr><td>Temperatuur</td><td>Jaht</td></tr> <tr><td>Vastutustundlikkus</td><td>Ökosüsteemide teenus</td></tr> <tr><td>Toiduvõrgustik</td><td>Põllumajandus</td></tr> </table>	Keskkond	Ökosüsteem	Jätkusuutlik	Degradeerumine	Saastumine	Lagunemine	Elutsüklid	Võistlus	Kavalus	Taimestik	Liik	Põline	Kaitseala	Vaba aeg	Kaitse	Elupaik	Vastastikusus	Ärakasutamine	Määrus	Tasakaal	Loomad	Väljasurnud	Taimed	Rahvastik	Geenid	Maastik	Paljunema	Sissetungivad liigid	Häving	Inimmõju	Arenema	Kaitstud liigid	Rekultiveerimine	Kliimamuutus	Temperatuur	Jaht	Vastutustundlikkus	Ökosüsteemide teenus	Toiduvõrgustik	Põllumajandus	<p>KLIIMAMUUTUS</p> <p><i>Võtmesõnad</i></p> <table> <tr><td>Energia</td><td>Süsinikdioksiid</td></tr> <tr><td>Fossiilkütused</td><td>Kasvuhoonegaasid</td></tr> <tr><td>Saasteained</td><td>Globaalne soojenemine</td></tr> <tr><td>Mürgine</td><td>Transport</td></tr> <tr><td>Looduslik</td><td>Küte</td></tr> <tr><td>Ressurss</td><td>Äärmuslik</td></tr> <tr><td>Kliima muster</td><td>Atmosfäär</td></tr> <tr><td>Vesi</td><td>Globaalne</td></tr> <tr><td>Ookean</td><td>Temperatuur</td></tr> <tr><td>Jää</td><td>Heitkogused</td></tr> <tr><td>Vihm</td><td>Merepinna tase</td></tr> <tr><td>Lumi</td><td>Migratsioonid</td></tr> <tr><td>Tuul</td><td>Üleujutused</td></tr> <tr><td>Põud</td><td>Tulekahjud</td></tr> <tr><td>Tervis</td><td>Vastutus</td></tr> <tr><td>Jätkusuutlikus</td><td>Väljasuremine</td></tr> <tr><td>Häving</td><td>Vaesus</td></tr> <tr><td>Nälg</td><td>Kohanemine</td></tr> <tr><td>Konflikt</td><td>Tulevik</td></tr> <tr><td>Põllumajandus</td><td>Metsasutamine</td></tr> </table>	Energia	Süsinikdioksiid	Fossiilkütused	Kasvuhoonegaasid	Saasteained	Globaalne soojenemine	Mürgine	Transport	Looduslik	Küte	Ressurss	Äärmuslik	Kliima muster	Atmosfäär	Vesi	Globaalne	Ookean	Temperatuur	Jää	Heitkogused	Vihm	Merepinna tase	Lumi	Migratsioonid	Tuul	Üleujutused	Põud	Tulekahjud	Tervis	Vastutus	Jätkusuutlikus	Väljasuremine	Häving	Vaesus	Nälg	Kohanemine	Konflikt	Tulevik	Põllumajandus	Metsasutamine
Keskkond	Ökosüsteem																																																																																
Jätkusuutlik	Degradeerumine																																																																																
Saastumine	Lagunemine																																																																																
Elutsüklid	Võistlus																																																																																
Kavalus	Taimestik																																																																																
Liik	Põline																																																																																
Kaitseala	Vaba aeg																																																																																
Kaitse	Elupaik																																																																																
Vastastikusus	Ärakasutamine																																																																																
Määrus	Tasakaal																																																																																
Loomad	Väljasurnud																																																																																
Taimed	Rahvastik																																																																																
Geenid	Maastik																																																																																
Paljunema	Sissetungivad liigid																																																																																
Häving	Inimmõju																																																																																
Arenema	Kaitstud liigid																																																																																
Rekultiveerimine	Kliimamuutus																																																																																
Temperatuur	Jaht																																																																																
Vastutustundlikkus	Ökosüsteemide teenus																																																																																
Toiduvõrgustik	Põllumajandus																																																																																
Energia	Süsinikdioksiid																																																																																
Fossiilkütused	Kasvuhoonegaasid																																																																																
Saasteained	Globaalne soojenemine																																																																																
Mürgine	Transport																																																																																
Looduslik	Küte																																																																																
Ressurss	Äärmuslik																																																																																
Kliima muster	Atmosfäär																																																																																
Vesi	Globaalne																																																																																
Ookean	Temperatuur																																																																																
Jää	Heitkogused																																																																																
Vihm	Merepinna tase																																																																																
Lumi	Migratsioonid																																																																																
Tuul	Üleujutused																																																																																
Põud	Tulekahjud																																																																																
Tervis	Vastutus																																																																																
Jätkusuutlikus	Väljasuremine																																																																																
Häving	Vaesus																																																																																
Nälg	Kohanemine																																																																																
Konflikt	Tulevik																																																																																
Põllumajandus	Metsasutamine																																																																																